

ИННОВАЦИОН ҚОБИЛИЯТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.**Z.Q.Amonniyozov**Surxondaryo viloyati qishloq xo'jaligi
boshqarmasi bosh mutaxasisi.

Таянч сўзлар. Мустақил, фаолият, изланиш, методи, ахборот, топширик, таҳлил, умумлаштириш, исботла, нотўғри.

Аннотация. Ушбу мақолада талабаларнинг мустақил ўқув фаолиятини ташкил этиш ва уни такомиллаштириш методикаси ҳамда ташкил этилиш ёритиб берилган. Янги тадқиқотлар, изланишлар натижасида лойиҳаларнинг яратилиши ўқувчилар иштирокида ўқитувчи томонидан эмас, балки ўқитувчининг раҳбарлиги остида ва унинг ёрдами билан талабаларнинг ўзлари мустақил амалга оширади. Изланиш ва тадқиқотчилик методининг мазмни ёритиб берилган.

Мавзунинг долзарблиги. Талабаларнинг мустақил ўқув методларидан бири - баён қилинган материалларни мустақил таҳлил қилиш ҳамда изланиш янги тушунчалар моҳиятини ва фаолият усуллари очиш бўйича ўқувчилар мустақил ўқув фаолиятини ташкил қилиш методикасидан иборат.

Мақола баёни. Талабаларнинг мустақил ўқув методларидан бири - баён қилинган факт ва материалларни мустақил таҳлил қилиш ҳамда янги тушунчалар моҳиятини ва фаолият усуллари очиш бўйича талабалар мустақил ўқув фаолиятини ташкил қилишдан иборат. Изланиш методи ўқитувчининг суҳбат формасида ахборот беришдан кўра кўпроқ баён қилинган факт материалларни мустақил таҳлил қилиш ҳамда янги тушунчалар моҳиятини ва фаолият усуллари очиш бўйича талабалар фаоллигини ташкил қилишдан иборат. Изланиш методининг моҳияти шундан иборатки, янги қонун, қоидаларни кашф этиш талабалар иштирокида ўқитувчи томонидан эмас, балки ўқитувчининг раҳбарлиги остида ва унинг ёрдами билан талабаларнинг ўзлари мустақил амалга оширади. Изланиш методи ўқув материални диалог формасида баён қилиш:

а) янги билимни баён қилишда айрим масалалар ва топшириқлардан фойдаланиш; б) ўқув материални таҳлил қилиш ва умумлаштириш учун саволлар ва топшириқлар бериш; в) кичикроқ изланиш учун билишга оид масалаларни қўллаш, хулосаларни исботлаш, нотўғри фикрларни рад этиш; г) мавзуларни мустақил билишга оид атрофлича мунозаралар ташкил этишдир. Тадқиқот методи ўқитувчи томонидан талабалар олдида юқори

даражада муҳим бўлган назарий ва амалий тадқиқотлар топшириғи қўйиш йўли билан ташкил этилади.

Тадқиқот характеридаги топшириқларнинг, изланишга доир топшириқлардан фарқи шундаки, изланиш методида талабалар йиғилган фактлар (тажриба, кузатиш, адабиёт устида ишлаш) ва уларни назарий жиҳатидан таҳлил қилиш, системалаштириш ва умумлаштириш бўйича иш бажарсалар, кашфиёт ва ихтиролар талабалар томонидан факт материалларни таҳлил қилиш, умумлаштириш натижаси сифатида намоён бўлади.

Тадқиқот методида талаба мустақил равишда мантиқий операцияларни бажариб, янги тушунчалар ҳамда ҳаракатининг янги усуллар моҳиятини очади. Талаба мулоҳазаларининг бориши хулосаларнинг тўғри ёки нотўғрилиги ўқитувчи томонидан ўқувчи билан суҳбат қилиш процессида ёки унинг тадқиқоти натижасини оғзаки ёки ёзма баён қилганда аниқланади. Изланиш методи асосида ўрганишда, факт материал талабага ўқитувчи томонидан берилади, ҳамда биргаликда таҳлил қилинади. Ўқувчи ўқитувчининг ёрдамида янги тушунчанинг моҳиятини очиб беради. Тадқиқот характеридаги топшириқларнинг билишга оид топшириқлардан фарқи талабаларнинг мустақил ўқув – билиш фаолиятининг ахборотлар йиғиш ва уни таҳлил қилиш, муаммоларини мустақил равишда қўйишдан тортиб то уларни ҳал қилиш, ечимни текшириш ва янги билимларни амалда қўлланишгача бўлган циклни ўз ичига олади.

Талабалар тадқиқотни худди илмий тадқиқот сингари, кузатиш, материаллар тўплаш ва уларни таҳлил қилиш, тушунтириш ҳамда ўзлари кашф этган қонун ва қоидаларни қўлланиш босқичларига эга бўлиши керак. Тадқиқот характеридаги топшириқларнинг хусусиятларидан бири, дастлабки тўпланган материаллар таҳлил этилади.

Тадқиқот ишлари ташкил этиш шаклларида кўра хилма-хил бўлиши мумкин: талабалар тажрибаси; илмий тажрибаларда иштирок этиш; экскурсия; архивларни ўрганиш; докладлар тайёрлаш, уни Талабалар ҳузурида ўқиш ва бошқалар киради. Дастурлаштирилган ўқитиш таълимнинг хусусиятлари - Талабалар махсус тайёрланган дидактик воситалар ёрдамида, мустақил равишда, янги билимлар ва ҳаракат малакаларини эгаллайдиган таълим жараёнини ташкил этиш. Дастурлаштирилган таълим ўқувчи мустақил ишларининг махсус тури билан боғланган экан, у мустақил билим олиш формаси деб, дастурлаштирилган қўлланмани эса, ўрганиш учун дарслик деб ҳисоблаш мумкин.

Дастурлаштирилган топшириқлар, Талабаларнинг қисман эсга тушириш, қисман янги билимларни ўзлаштириш фаолиятини талаб қиладиган, топшириқлар тизимидан иборат.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Бегалов Б.А., Кудайбергенов А .К. Эффективность использования информационно-коммуникационных технологий на предприятиях. Ташкент: Фан, 2007. -1 4 0 с.

1. Bantova M.A, Beltyukova G.V, Polevshikova A.M.Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi.- Toshkent: O'qituvchi,1983.- 192 b

2. Бурилова, С.Ю. Межпредметная интеграция в учебном процессе технического вуза [Текст]: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Бурилова Светлана Юрьевна. - Новосибирск, 2001. - 22 с.

3. Braverman E.M., Prepodavanie fiziki, razvivayuyee uchenika // posobie dlya uchiteley i metodistov. Moskva. 2003. Assosatsiya uchiteley fiziki, - S 247-253.

5.Bektenyarova A.R. Mejpredmetnye svyazi kak uslovie aktivizatsii poznavatelnoy deyatel'nosti uchaixsya.: Avtoref. ... dis.kand.ped